

Seat No. : _____

OH-103

October-2025

M.Com., Sem.-IV

507 : Human Resource Management

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : જમણી બાજુના અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

1. માનવ સંસાધન સંચાલન એટલે શું ? માનવ સંસાધન સંચાલનના કાર્યો વિસ્તારપૂર્વક સમજાવો. 14

અથવા

1. (A) રાષ્ટ્રીય માનવ સંસાધન સંચાલન અને આંતરરાષ્ટ્રીય માનવ સંસાધન સંચાલન વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો. 7

1. (B) વ્યૂહાત્મક સંચાલન એટલે શું ? વ્યૂહાત્મક માનવ સંસાધન સંચાલનની પ્રક્રિયા સમજાવો. 7

2. માનવ સંસાધન આયોજન એટલે શું ? માનવ સંસાધન આયોજનને અસર કરતા આંતરિક અને બાહ્ય પરિબલોની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

2. (A) તાલીમ એટલે શું ? કર્મચારીને તાલીમ આપવાના ઉદ્દેશોની ચર્ચા કરો. 7

2. (B) ટૂંકનોંધ લખો : કર્મચારીની વૈજ્ઞાનિક પસંદગીની પદ્ધતિની પ્રક્રિયા. 7

3. કાર્ય ફેરબદલી એટલે શું ? કાર્ય ફેરબદલીના ફાયદા અને મર્યાદાઓ સમજાવો. 14

અથવા

3. (A) ટૂંકનોંધ લખો : કામગીરી મૂલ્યાંકનની પદ્ધતિઓ 7

3. (B) ટૂંકનોંધ લખો : કાર્યસ્થળે અકસ્માતોના કારણો 7

4. ઔદ્યોગિક વિવાદ એટલે શું ? ઔદ્યોગિક વિવાદોના વિવિધ કારણોની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

4. (A) શિસ્તનો અર્થ આપો અને એકમમાં કર્મચારીની અશિસ્તતાના કારણોની ચર્ચા કરો. 7

4. (B) નોંધાયેલા વેપારી સંગઠનના જુદા-જુદા અધિકારોની ચર્ચા કરો. 7

5. નીચેના પેટા પ્રશ્નોના જવાબ અંગે એકથી વધુ વિકલ્પો આપેલા છે, તેમાંથી એક જ વિકલ્પ સાચો છે. તેમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો : (કોઈપણ સાત)
- (1) માનવ સંસાધન સંચાલનનો પ્રાથમિક સંબંધ _____ સાથે છે.
 - (a) વેચાણ
 - (b) લોકોના પરિમાણ
 - (c) બાહ્ય પર્યાવરણ
 - (d) પડતર શિસ્ત
 - (2) માનવ સંસાધન કાર્યોમાં નીચેના પૈકી કોનો સમાવેશ થતો નથી ?
 - (a) કારકિંદી આયોજન
 - (b) વસ્તુ વિકાસ
 - (c) કાર્યની ફેરબદલી
 - (d) કાર્ય સમૃદ્ધિકરણ
 - (3) નીચે દર્શાવેલ પદ્ધતિઓ પૈકી કઈ પદ્ધતિ વ્યવસ્થાતંત્રીય વિકાસ માટેની નથી ?
 - (a) ગુણવત્તા વર્તુળ
 - (b) લોકશાહીક નેતૃત્વ
 - (c) સંચાલકીય ગ્રીડ
 - (d) કાર્ય સમૃદ્ધિકરણ
 - (4) કર્મચારી રાજ્ય વીમા કાયદો કયા વર્ષમાં લાગુ થયો ?
 - (a) 1950
 - (b) 1948
 - (c) 1949
 - (d) 1947
 - (5) મજૂર સંઘોના મૂળ કાયદાનો કયા વર્ષથી અમલ થયો ?
 - (a) 1929
 - (b) 1926
 - (c) 1927
 - (d) 1928
 - (6) ચોક્કસ કાર્યનો અભ્યાસ કરી તેની માહિતી એકત્રિત કરવાની પ્રક્રિયા એટલે કાર્ય _____.
 - (a) વર્ણન
 - (b) વિશ્લેષણ
 - (c) વિસ્તૃતીકરણ
 - (d) સમૃદ્ધિકરણ
 - (7) વ્યૂહાત્મક માનવ સંસાધન સંચાલનમાં બજારમાં સ્પર્ધાત્મક લાભો _____ દ્વારા મેળવવાનો હેતુ હોય છે.
 - (a) કર્મચારીઓ
 - (b) પેદાશ
 - (c) પ્રક્રિયા
 - (d) કિંમત
 - (8) માનવ સંસાધન આયોજનમાં નીચેના પૈકી કઈ બાબત સંકળાયેલી છે ?
 - (a) આધારણ
 - (b) તાલીમ
 - (c) વિકાસ
 - (d) પ્રાપ્તિ
 - (9) કાર્ય સમૃદ્ધિકરણ સાથે નીચેના પૈકી કઈ બાબત સંકળાયેલી નથી ?
 - (a) કાર્યને આકર્ષક બનાવવું
 - (b) કાર્યને પ્રેરણાત્મક બનાવવું
 - (c) કાર્યને જવાબદારીવાળું બનાવવું
 - (d) કાર્યને પડકાર સમાન બનાવવું
 - (10) તાલીમની જરૂરિયાતના મૂલ્યાંકન માટે કઈ પદ્ધતિ યોગ્ય નથી ?
 - (a) પર્યાવરણીય વિશ્લેષણ
 - (b) વિભાગીય વિશ્લેષણ
 - (c) કાર્ય વિશ્લેષણ
 - (d) વ્યવસ્થાતંત્રીય વિશ્લેષણ
 - (11) કર્મચારી કચવાટ નિવારણ પછી ઔદ્યોગિક એકમમાં કઈ પરિસ્થિતિ સર્જાય છે ?
 - (a) ઔદ્યોગિક શાંતિ
 - (b) કામદારોની બદલી
 - (c) કામદારોનો અપકર્ષ
 - (d) ઔદ્યોગિક ઝગડા
 - (12) ઔદ્યોગિક સંબંધોના કાર્યક્ષેત્રમાં નીચેના પૈકી કોનો સમાવેશ થતો નથી ?
 - (a) વેતન વધારો
 - (b) ઉત્પાદકતા વધારવી
 - (c) કામદાર જુસ્સો
 - (d) ઔદ્યોગિક શિસ્ત

Seat No. : _____

OH-103

October-2025

M.Com., Sem.-IV

507 : Human Resource Management

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

Instruction : Figures to the right side indicate marks.

1. What is Human Resource Management ? Discuss the functions of Human Resource Management in detail. **14**

OR

1. (A) Discuss the difference between Domestic Human Resource Management and International Human Resource Management. **7**
1. (B) What is Strategic Management ? Explain the process of Strategic Human Resource Management. **7**

2. What is Human Resource Planning ? Discuss internal and external factors affecting Human Resource Planning. **14**

OR

2. (A) What is training ? Discuss the objectives of training to employees. **7**
2. (B) Write short note : Process of scientific recruitment of employee. **7**

3. What is Job Rotation ? Discuss advantages and disadvantages of Job Rotation. **14**

OR

3. (A) Write short note : Methods of Performance Evaluation. **7**
3. (B) Write short note : Causes of accidents at workplace. **7**

4. What is Industrial Dispute ? Discuss various causes for Industrial Disputes. **14**

OR

4. (A) Give the meaning of Discipline and discuss the causes for employee indiscipline in organization. **7**
4. (B) Discuss different rights of a registered trade union. **7**

5. In the following sub-questions more than one answers are given. You have to select correct answer : (Any **Seven**)
- (1) Human Resource Management is primarily concerned with _____.
 - (a) Sales
 - (b) Dimension of People
 - (c) External Environment
 - (d) Cost Discipline
 - (2) From the following functions, which function is not included in Human Resource Management ?
 - (a) Career Planning
 - (b) Product Development
 - (c) Job Rotation
 - (d) Job Enrichment
 - (3) From the following techniques, which technique is not for organizational development ?
 - (a) Quality Circles
 - (b) Democratic Leadership
 - (c) Managerial Grid
 - (d) Job Enrichment
 - (4) In which year Employee's State Insurance Act was established ?
 - (a) 1950
 - (b) 1948
 - (c) 1949
 - (d) 1947
 - (5) In which year original Act of Trade Union came into existence ?
 - (a) 1929
 - (b) 1926
 - (c) 1927
 - (d) 1928
 - (6) The process of studying and collecting information relating to a specific job is called as Job _____.
 - (a) Specification
 - (b) Analysis
 - (c) Enlargement
 - (d) Enrichment
 - (7) Strategic Human Resource Management aims to achieve competitive advantage in market through _____.
 - (a) Employee
 - (b) Product
 - (c) Process
 - (d) Price
 - (8) Which matter is connected with Human Resource Planning ?
 - (a) Forecasting
 - (b) Training
 - (c) Development
 - (d) Acquisition
 - (9) Which matter is not connected with Job enrichment ?
 - (a) make the job decorative
 - (b) make the job motivational
 - (c) make the job responsible
 - (d) make the job challenging
 - (10) Which method is not appropriate to evaluate the need of training ?
 - (a) Environmental Analysis
 - (b) Departmental Analysis
 - (c) Job Analysis
 - (d) Organizational Analysis
 - (11) After solving grievances of an employee, which situation arises in an industrial unit ?
 - (a) Industrial Peace
 - (b) Employee transfer
 - (c) Employee demotion
 - (d) Industrial Dispute
 - (12) From the following, which is not included in the scope of Industrial Relation ?
 - (a) Increase in wages
 - (b) Increase productivity
 - (c) Worker's morale
 - (d) Industrial discipline